

ZAKLJUČCI TREĆEG INTERDISCIPLINARNOG SIMPOZIJA O RANOM RAZVOJU I KOMUNIKACIJI

Treći interdisciplinarni simpozij o ranom razvoju i komunikaciji održan je od 17. do 19. lipnja 2010. u Puli pod pokroviteljstvom Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti na temu „Rana intervencija i lokalna zajednica“. Na simpoziju je sudjelovalo oko 200 sudionika - stručnjaka koji rade s malom djecom s razvojnim rizicima/teškoćama u području zdravstva, obrazovanja ili socijale, predstavnici resornih ministarstava, nevladinog sektora, lokalne samouprave i vladinih ureda pravobraniteljstva za djecu i za osobe s invaliditetom.

Pravodobne informacije, rana podrška obiteljima djece s razvojnim teškoćama/rizicima i pristup potrebnim službama u prvim godinama imaju presudan utjecaj na djetetov razvoj i društvenu uključenost obitelji. Učinkovita rana intervencija i podrška dovode do unapređivanja djetetovog zdravlja, socijalnog i spoznajnog razvoja i pomažu u savladavanju mnogih barijera s kojima se djeca s razvojnim teškoćama i njihove obitelji suočavaju u svakodnevnom životu. Brojna istraživanja su pokazala da je intervencija uspješna onda kada se za djetetovu dobrobit intervenira pravovremeno, unutar obitelji, odnosno zajednice, kroz međusektorsku suradnju, te na osnovu transdisciplinarnog i holističkog pristupa. Kao takva ona je najbolja investicija u budućnost zajednice.

Prilikom uspostave sustava rane intervencije neizostavan je doprinos i suradnja svih stručnjaka, institucija i dionika koji su uključeni u planiranje i pružanje usluga maloj djece s razvojnim teškoćama/rizicima i njihovim obiteljima. U tom svijetlu održan je i okrugli stol „Rana intervencija i lokalna zajednica“ kojem je pokrovitelj bilo Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske. Cilj okruglog stola bio je istaknuti potrebu i mogućnosti zajedničkog rada svih nadležnih resora i lokalne zajednice u unapređivanju rane podrške za obitelji s malom djecom s razvojnim teškoćama i razvojnim rizicima. Uvodničari su bili: Katarina Bošnjak-Nadž , dr. med. i Vesna Mihanović, prof.def. (Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi), mr.sc. Edita Ružić (Ministarstvo obrazovanja, znanosti i športa), Ivana Petanjek, prof.def. (Agencija za odgoj i obrazovanje), Zvezdana Bogdanović, prof.def. (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti), Vesna Rusijan, psihologinja

kao predstavnica lokalne zajednice grada Pazina, te Vesna Mužina, dipl. soc. radnica (Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom). Raspravu su usklađivali prof.dr.sc. Marta Ljubešić (predsjednica Hrvatske udruge za ranu intervenciju u djetinjstvu i mr.sc. Josip Lopižić, predsjednik Hrvatskog psihološkog društva). Temeljem rasprave na okruglom stolu kao i isticanih stavova u raspravama te s obzirom da u Hrvatskoj zasad nije uspostavljena mreža rane intervencije, kao i adekvatna rana podrška obiteljima djece s razvojnim teškoćama/rizicima Programski odbor je oblikovao sljedeće zaključke.

1. Osnivanje međuinstitucionalne i međusektorske Radne skupine

Populacija djece i obitelji koji trebaju ranu podršku se mijenja i povećava. Nove metode probira i dijagnostike dovode do sve ranijeg otkrivanja razvojnih odstupanja/rizika. Oko 10% novorođene djece odnosi se na neurorizičnu skupinu djece (izvor: Hrvatski registar osoba s invaliditetom). Osim bioloških rizika za uredan razvojni ishod povećava se i broj djece koja su u socijalnom riziku (siromaštvo, ovisnosti, disfunkcionalne obitelji). Sudionici su se složili da nas to obvezuje na aktivniji i regionalno ujednačeni razvoj usluga iz područja rane intervencije kao i na stvaranje odgovarajuće jasne zakonske osnove za njihovu provedivost i financijsku održivost. Pozivamo stoga pokrovitelja simpozija, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti da pokrene osnivanje međuinstitucionalne i međusektorske Radne skupine koja bi uključivala predstavnike svih ključnih dionika iz tijela državne uprave, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, akademske zajednice te predstavnike civilnog društva s ciljem izrade prijedloga Smjernica za provedbu rane intervencije u djetinjstvu na nacionalnoj razini. Time bi se prepoznala preventivna uloga rane intervencije u djetinjstvu i njezina važnost za što povoljniji razvojni ishod djeteta, za društvenu uključenost djetetove obitelji, ali i za društvo u cjelini. Utvrdila bi se osnovna načela državne politike prema maloj djeci s razvojnim teškoćama/rizicima (0 - 6 godina) i njihovim obiteljima te radni plan i mehanizmi provedbe usmjereni na postizanje ciljeva, uključujući, posebice, osiguravanje odgovarajućih financijskih i ljudskih resursa.

Omogućilo bi se stvaranje standarda u kojima bi otkrivanje poremećaja doista postalo rano, te izravno povezano s podrškom koju trebaju i dijete i njegova obitelj. Sudionici smatraju da u ranoj dobi usluga mora biti pružana prvenstveno unutar obitelji i ondje gdje obitelj živi.

Između ostalog utvrdili bi se standardi kvalitete pružanja usluga rane intervencije i načini praćenja i evaluacije usluga, te stvorio okvir za rješavanje izazova poput manjka stručnjaka u manjim gradovima, timske suradnje s obzirom na interdisciplinarnost rane intervencije i pitanja stručnog usavršavanja za ovu djelatnost.

II. Donošenje regionalnih i lokalnih planova za pružanje usluga rane intervencije u djetinjstvu

Nedovoljna i regionalno neujednačena razvijenost usluga rane podrške djeci s razvojnim teškoćama/rizicima i njihovim obiteljima utemeljenih u zajednici stalan su i zahtjevan izazov.

Stvaranje sveobuhvatnih sustava rane intervencije unutar zajednice i povezivanje raznovrsnih servisa namijenjenih djeci i njihovim obiteljima kako bi mogli odgovoriti na potrebe svih korisnika zahtijeva jačanje „partnerstva“ unutar zajednica te strateško planiranje na lokalnoj razini. Potrebno nam je učinkovito partnerstvo između jedinica lokalne i područne (regionalnoj) samouprave, organizacija civilnog društva i korisnika kako bi sva djeca ostvarila svoje pravo na najbolji mogući razvoj od početka života i to upravo ondje gdje obitelj živi. Stoga je neophodno unaprijediti regionalno i lokalno socijalno planiranje, te upućujemo poziv svim jedinicama lokalne i područne (regionalnoj) samouprave da kroz svoje strateške planove te njihovu primjenu odgovore na potrebe obitelji male djece s razvojnim teškoćama i razvojnim rizicima.

III. Poticanje pluraliteta pružatelja usluga kroz primjere dobre prakse

Sustavno podizanje razine svijesti javnosti o potrebama djece s razvojnim teškoćama/rizicima i njihovih obitelji obveza je profesionalaca - pružatelja usluga, akademske zajednice i organizacija civilnog društva.

Stoga pozivamo pružatelje usluga, akademsku zajednicu i organizacije civilnog društva da pokrenu/podrže inicijative koje razvijaju nove pristupe za poboljšanje kvalitete života djece s razvojnim teškoćama/rizicima i njihovih obitelji, te kroz razmjenu iskustava, primjere dobre prakse i njihovu medijsku promociju senzibiliziraju i informiraju lokalnu zajednicu o potrebama male djece s razvojnim teškoćama/rizicima s naglaskom na podršku njihovim obiteljima.

IV. Obiteljski centri kao centralno mjesto rane podrške obiteljima djece s razvojnim teškoćama/rizicima

Obiteljski centri, kao ustanove koje na lokalnoj razini obavljaju poslove savjetodavnog i preventivnog karaktera vezane uz obitelj i djecu, prepoznati su od strane sudionika simpozija

kao važni sudionici u sustavu rane intervencije te je predloženo da preuzmu središnju ulogu u informiranju roditelja te aktiviranju i povezivanju lokalnih stručnih resursa kao pružatelja usluga rane intervencije bez obzira kojem sektoru davatelji usluga pripadaju (javnom, privatnom ili civilnom društvu). Stoga se preporuča Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti da stručnjacima ovih centara omogući dodatnu edukaciju i osposobljavanje za obavljanje ove funkcije.

V. Stručna podrška u uspostavljanju sustava rane intervencije u RH

Stručna društva, UNICEF i sveučilišne jedinice - organizatori simpozija suglasni su da svojim resursima pridonose realizaciji ovih zaključaka u partnerstvu s nadležnim ministarstvima, Uredom pravobraniteljice za djecu i Uredom pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, sudionicima okruglog stola „Rana intervencija i lokalna zajednica“. Koordinaciju ovih aktivnosti preuzet će Hrvatska udruga za ranu intervenciju u djetinjstvu (HURID).

Programski odbor simpozija:

Prof.dr.sc. Draženka Blaži,
Odsjek za logopediju, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Đurđica Ivković,
Ured UNICEF-a za Hrvatsku

Doc.dr.sc. Milivoj Jovančević
Hrvatsko društvo za preventivnu i socijalnu pedijatriju

Mr.sc. Josip Lopižić,
Hrvatsko psihološko društvo

Prof.dr.sc. Marta Ljubešić,
Hrvatska udruga za ranu intervenciju u djetinjstvu

Prof.dr.sc. Igor Medica
Sveučilište Jurja Dobrile, Pula